

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 536/2020-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky obchodnej spoločnosti SLOVNAFT, a. s., Vlčie hrdlo 1, Bratislava, IČO 31 322 832, zastúpenej advokátskou kanceláriou RUŽIČKA AND PARTNERS s. r. o., Vysoká 2/B, Bratislava, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Dana Nemčíková, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 51 Cb 172/2018 z 30. novembra 2018 a jeho vydaniu predchádzajúcim postupom a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti SLOVNAFT, a. s., o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. septembra 2020 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti SLOVNAFT, a. s., Vlčie hrdlo 1, Bratislava, IČO 31 322 832 (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 51 Cb 172/2018 z 30. novembra 2018 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“) a jeho vydaniu predchádzajúcim postupom.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že napadnutým rozsudkom okresného súdu bola sťažovateľka v právnom postavení žalovanej zaviazaná zaplatiť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), sumu 114 755, 24 € s príslušenstvom a súčasne bol žalobcovi proti sťažovateľke priznaný nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. Okresný súd rozhodol napadnutým rozsudkom pre zmeškanie aplikujúc § 273 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) z dôvodu, že sťažovateľka sa k žalobe žalobcu v súdom stanovenej lehote nevyjadrila, pričom uznesenie okresného súdu z 22. októbra 2018 obsahujúce výzvu na vyjadrenie a poučenie o následkoch nesplnenia uloženej povinnosti jej bolo preukázateľne doručené 29. októbra 2018.

3. Sťažovateľka následne 12. decembra 2018 podala návrh na zrušenie napadnutého rozsudku, v ktorom uviedla, že dôvodom nepredloženia vyjadrenia k žalobe v stanovenej lehote bola skutočnosť, že sa snažila podrobne vysporiadať s tvrdeniami žalobcu. Navyše, musela tak učiniť v ďalších šiestich obdobných súdnych konaniach, preto preštudovanie a spracovanie značného množstva podkladov nebolo možné objektívne vykonať v určenej

lehote. Okresný súd návrh sťažovateľky na zrušenie napadnutého (kontumačného) rozsudku uznesením sp. zn. 51 Cb 172/2018 z 29. júla 2019 zamietol, pretože neboli splnené podmienky podľa § 277 ods. 1 CSP, keďže sťažovateľka nepreukázala vážne ospravedlniteľné dôvody, pre ktoré zmeškala lehotu na podanie vyjadrenia k žalobe. Na základe odvolania sťažovateľky Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 3 Cob 158/2019 z 30. septembra 2019 potvrdil uznesenie okresného súdu z 29. júla 2019 ako vecne správne.

4. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že okresný súd v identickej právnej veci vedenej pod sp. zn. 42 Cb 30/2017 rozhodol 22. júla 2020 rozsudkom, ktorým žalobu žalobcu vychádzajúcu z rovnakého skutkového a právneho stavu, ako je tomu v prejednávanej veci, zamietol. Je toho názoru, že okresný súd tak vydal napadnutý rozsudok pre zmeškanie bez toho, aby posúdil opodstatnenosť právneho základu žalobného nároku. K zásahu do základných práv došlo podľa názoru sťažovateľky práve 22. júla 2020, a to vydaním rozsudku okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 42 Cb 30/2017.

5. Poukazujúc na chronologický postup okresného súdu v danej veci, sťažovateľka namieta, že okresný súd vydal napadnutý rozsudok v rozpore *„so základnými princípmi súdneho konania, ako aj v rozpore so základným ústavným právom strán sporu na spravodlivé súdne konanie“*. Formálny prístup okresného súdu bez zohľadnenia materiálnych podmienok na vydanie kontumačného rozsudku vyvoláva podľa sťažovateľky aj dôvodné pochybnosti o nezaujatosti konajúceho sudcu.

6. Sťažovateľka s odkazom na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 246/2019 opätovne zdôrazňuje, že aj pri vydaní rozsudku pre zmeškanie je súd povinný skúmať, či je žalobcov nárok dostatočne preukázaný a opodstatnený. V danom prípade bol predmetom konania spor o to, či obchodný vzťah žalobcu a sťažovateľky je vzťahom obchodného zastúpenia, pričom v tejto súvislosti sťažovateľka vyjadruje presvedčenie, že v prípade takto „komplikovaného a nejednoznačného stavu veci nie je namieste rozhodovať rozsudkom pre zmeškanie“. Ak teda okresný súd v predmetnej právnej veci rozhodol kontumačným rozsudkom, postupoval tak podľa názoru sťažovateľky arbitrárne.

7. V závere ústavnej sťažnosti sťažovateľka polemizuje s tým, či je právna úprava týkajúca sa rozsudku pre zmeškanie, t. j. § 273 CSP, v súlade s čl. 6 ods. 1 dohovoru a navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jej ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej nálezom rozhodol:

„I. Základné právo obchodnej spoločnosti SLOVNAFT, a. s., so sídlom: Vlčie hrdlo 1, 824 12 Bratislava, Slovenská republika, IČO: 31322832 na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II a jeho rozsudkom zo dňa 30.11.2018, číslo konania: 51Cb/172/2018-461 porušené boli.

II. Rozsudok Okresného súdu Bratislava II zo dňa 30.11.2018, číslo konania: 51Cb/172/2018-461 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.“

II.

Relevantná právna úprava

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

11. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

11.1 Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

12. Podľa § 55 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania je neprípustný, ak

- a) sa týka veci, o ktorej ústavný súd už rozhodol, okrem prípadov, v ktorých sa rozhodovalo len o podmienkach konania, ak v ďalšom návrhu už podmienky konania boli splnené,

- b) ústavný súd v tej istej veci koná,
- c) navrhovateľ sa ním domáha preskúmania rozhodnutia ústavného súdu alebo
- d) to ustanovuje tento zákon v § 132 ods. 2 alebo § 142 ods. 2.

13. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

13.1 Podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

15. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

16. Predmetom ústavného prieskumu je v danom prípade namietané porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a taktiež jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom okresného súdu a jeho vydaniu predchádzajúcim postupom. Sťažovateľka argumentuje, že okresný súd postupoval arbitrárne, ak vydal napadnutý kontumačný rozsudok bez toho, aby skúmal opodstatnenosť nároku uplatneného žalobcom, pričom včasnosť podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľka od vydania rozsudku okresného súdu v identickej právnej veci sp. zn. 42 Cb 30/2017 z 22. júla 2020, ktorým bola žaloba žalobcu zamietnutá.

17. Z argumentácie predostretej v ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľka spochybňuje splnenie podmienok na vydanie napadnutého rozsudku pre zmeškanie a domnieva sa, že povinnosťou okresného súdu pred jeho vydaním bolo zaoberať sa opodstatnenosťou nároku žalobcu.

18. V súvislosti s námietkami sťažovateľky ústavný súd považuje za potrebné poukázať na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, v zmysle ktorého má sťažovateľ právo domáhať sa ochrany práv a slobôd pred ústavným súdom iba v prípade, ak o ich ochrane nerozhoduje iný súd. To znamená, že systém ústavnej ochrany základných

práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o ústavnej sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

19. Sťažovateľ nemá podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využije, ale je povinný postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľom ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí (čl. 142 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 CSP). Iba za predpokladu, že sťažovateľ vyčerpá všetky mu dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo základnej slobody a pri ich uplatnení nie je úspešný, môže sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

20. Podľa citovaného § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpá všetky právne prostriedky, ktoré sú právnym poriadkom určené na ochranu jeho základných práv a slobôd. Z uvedeného vyplýva, že pojmovým znakom inštitútu ústavnej sťažnosti je jej subsidiarita, ktorá sa po formálnej stránke prejavuje v požiadavke na vyčerpanie všetkých poskytovaných procesných prostriedkov určených na ochranu práv sťažovateľa ešte pred samotným podaním ústavnej sťažnosti a po stránke materiálnej v požiadavke, aby ústavný súd poskytoval ochranu ústavne zaručeným základným právam a slobodám až v prípade, kedy ostatné orgány verejnej moci nie sú schopné protiústavný stav napraviť.

21. Podľa § 356 písm. b) CSP odvolanie nie je prípustné proti rozsudku pre zmeškanie okrem prípadov odvolania podaného z dôvodu, že neboli splnené podmienky na vydanie takého rozhodnutia.

22. Podľa Civilného sporového poriadku je rozsudok pre zmeškanie osobitným druhom súdneho rozhodnutia, ktorý slúži na realizáciu princípu procesnej ekonómie a predstavuje následok procesnej pasivity procesných strán v sporovom konaní. Z citovaného § 356 písm. b) CSP pritom vyplýva, že je jediným dôvodom prípustnosti odvolania proti rozsudku pre zmeškanie nesplnenie podmienok vyžadovaných zákonom na vydanie takého rozhodnutia. Pod týmto zákonným vymedzením treba rozumieť

- a) podmienky osobitne zakotvené pre vydanie tohto druhu rozsudku, a tiež aj
- b) procesné podmienky (podmienky konania), platné pre každé súdne konanie, za ktorých splnenia môže súd konať vo veci.

Okrem osobitných podmienok stanovených zákonom pre vydanie rozsudku pre zmeškanie žalovaného musia byť súčasne splnené aj všetky procesné podmienky (§ 161). Znamená to, že aj keby si žalovaný nesplnil svoje zákonné povinnosti, či už povinnosť vyjadriť sa k žalobe alebo povinnosť dostaviť sa na pojednávanie, nemôže súd rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie žalovaného, ak konanie trpí takým nedostatkom podmienky konania, pre ktorý musí byť konanie zastavené, resp. ak žaloba trpí takými vadami, ktoré bránia pokračovať v konaní. Ak napriek tomu, súd rozsudok pre zmeškanie žalovaného vydá, existuje zákonný dôvod na podanie odvolania. Ak žalovaný podá len návrh na zrušenie rozsudku pre zmeškanie z dôvodu, že z ospravedliteľného dôvodu zmeškal lehotu na vyjadrenie k žalobe, resp. pojednávanie vo veci (§ 277), bez toho, aby v zákonnej lehote súčasne podal aj odvolanie, nemá už možnosť v odvolaní proti uzneseniu, ktorým bol tento jeho návrh na zrušenie rozsudku zamietnutý, spochybníť existenciu podmienok pre vydanie rozsudku pre zmeškanie (bližšie pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 1186 až 1191).

23. Z uvedeného teda vyplýva, že námietky a výhrady sťažovateľky vo vzťahu k existencii podmienok pre vydanie napadnutého (kontumačného) rozsudku boli spôsobilé byť predmetom odvolania proti napadnutému rozsudku okresného súdu podľa citovaného § 356 písm. b) CSP. Ústavný súd však v súčinnosti s okresným súdom zistil, že sťažovateľka, zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom, túto možnosť nevyužila a proti napadnutému rozsudku okresného súdu odvolanie v zákonnej lehote nepodala, v dôsledku čoho tento nadobudol 22. decembra 2018 právoplatnosť a 27. decembra 2018 vykonateľnosť. Sťažovateľka sa podaným návrhom z 9. decembra 2018 domáhala v zmysle § 277 CSP len zrušenia rozsudku pre zmeškanie z dôvodu, že z ospravedlniteľného dôvodu zmeškala lehotu na vyjadrenie k žalobe žalobcu. O tomto jej návrhu rozhodol okresný súd uznesením sp. zn. 51 Cb 172/2018 z 29. júla 2019 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 3 Cob 158/2019 z 30. septembra 2019, ktorý už bol predmetom prieskumu zo strany ústavného súdu (uznesenie sp. zn. I. ÚS 47/2020 z 28. januára 2020).

24. Ústavnému súdu preto neostávalo nič iné len dospieť k záveru o neprípustnosti ústavnej sťažnosti, pretože jeho úlohou nie je nahrádzať aktivitu sťažovateľky, ktorá nevyužila všetky účinné prostriedky, ktoré jej zákon na ochranu jej práv poskytuje. Ústavný súd totiž môže založiť svoju právomoc na konanie o ústavnej sťažnosti až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; a túto možnosť sťažovateľka v tomto prípade mala.

25. Sťažovateľka súčasne netvrdila, a teda ani nepreukázala, že odvolanie nepodala z dôvodov hodných osobitného zreteľa, preto v danom prípade neprichádza do úvahy ani aplikácia ustanovenia § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ktoré predstavuje výnimku z pravidla o subsidiarite konania o ústavnej sťažnosti.

26. Ústavný súd zároveň dodáva, že lehotu na podanie ústavnej sťažnosti podľa § 124 zákona o ústavnom súde proti napadnutému rozsudku okresného súdu nie je možné počítať od momentu vydania rozhodnutia okresného súdu v inej (hoci totožnej) právnej veci. Ústavnú sťažnosť sťažovateľky, ktorú podala 22. septembra 2020, je preto navyše

možné považovať za oneskorene podanú, keďže ako už bolo uvedené, napadnutý rozsudok okresného súdu nadobudol právoplatnosť 22. decembra 2018. Avšak aj v prípade, ak by ústavná sťažnosť bola podaná včas, musela by byť vzhľadom na v nej obsiahnutú sťažnostnú argumentáciu odmietnutá ako neprípustná. Navyše, pozornosti ústavného súdu neuniklo, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 42 Cb 30/2017 síce rozhodol rozsudkom z 22. júla 2020 v prospech sťažovateľky, keďže žalobu žalobcu zamietol, avšak v danom prípade išlo o všeobecný rozsudok podľa § 212 CSP, a nie o kontumačný rozsudok, ktorý je ako už bolo uvedené následkom procesnej pasivity strán v sporovom konaní.

27. V závere ústavný súd považuje ešte za potrebné reagovať na námietku sťažovateľky týkajúcu sa nesúlady § 273 CSP s čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd zdôrazňuje, že právomoc ústavného súdu je v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy založená výlučne na prieskume rozhodnutí či namietaných zásahov z hľadiska ich ústavnosti, t. j. či v konaní, resp. v rozhodnutí neboli porušené ústavnými predpismi chránené práva a slobody účastníka tohto konania, či konanie bolo vedené v súlade s ústavnými princípmi, či postupom a rozhodovaním všeobecných súdov, resp. iných orgánov verejnej moci nebolo zasiahnuté do ústavne zaručených práv sťažovateľa a či je ich možné ako celok pokladať za spravodlivé. Ústavný súd nemá v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy právomoc posudzovať súlad prijatej právnej úpravy s ústavou, resp. s medzinárodnou zmluvou.

28. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť, ktorou sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom okresného súdu a jeho postupom odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde pre jej neprípustnosť.

29. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite (bod 7) ústavnej sťažnosti

nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. decembra 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu